નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

વુત્તોદયં

૧. સઞ્ઞાપરિભાસાનિદ્દેસ-પઠમપરિચ્છેદ

રતનત્તયપ્પણામ

૧. નમ’ત્થુ જન સન્તાન, તમ સન્તાન ભેદિનો;
ધમ્મુ’જ્જલન્ત રુચિનો, મુનિન્દો’દાત રોચિનો.

નિમિત્ત

૨. પિઙ્ગલા’ચરિયાદીહિ, છન્દં ય મુદિતં પુરા;
સુદ્ધમાગધિકાનં તં, ન સાધેતિ યથિચ્છિતં [ય’દિચ્છિતં યતિ’ચ્છિતં (ક॰)].

ગન્થપરિમાણ

૩. તતો માગધભાસાય, મત્તા,વણ્ણ,વિભેદનં;
લક્ખ્ય લક્ખણ સંયુત્તં, પસન્ન’ત્થ,પદ,ક્કમં.

અભિધાનાદિ

૪. ઇદં **વુત્તોદયં** નામ, લોકિય’ચ્છન્દનિસ્સિતં;
આરભિસ્સ’મહં દાનિ, તેસં સુખવિબુદ્ધિયા.

ગણસઙ્કેતસઞ્ઞા

૫. સબ્બઞ્લા મ્ના,’દિગલહૂ, **ભ્યા**’,મજ્ઝ’ન્ત ગરૂ **જસા**;
મજ્ઝ’ન્તલા **ર,તે**’તે’ટ્ઠ, ગણા ગો ગરુ,લો લહુ.

ગણનિયમ

૬. ભ,જ,સા સબ્બગ,લહૂ, પઞ્ચ’મે સઞ્ઞિતા ગણા;
અરિયાદિમ્હિ વિઞ્ઞેય્યા, ગણો ઇધ ચતુ’ક્કલો.

ગરુ,લહુસરૂપ

૭. સંયોગા’દિ ચ, દીઘો ચ, નિગ્ગહીતપરો ચ, યો;

ગરુ, વઙ્કો, પાદન્તો,વા, રસ્સો'ઞ્ઞો મત્તિકો **લુ**'જુ.

૮. પરે પાદાદિસંયોગે, યો પુબ્બો ગરુક'ક્ખરો;
લહુ સ ક્વચિ વિઞ્ઞેય્યો, તદુદાહરણં યથા.

૯. દસ્સનરસા'નુભાવને, નિબદ્ધગેધા જિનસ્સ'યં જનતા;
વિમ્હયજનની સઞ્ઞત, **ક્રિ**યા નુ કં ના'નુરઞ્જયતિ.

૧૦. વિઞ્ઞેય્યા લોકતો સઞ્ઞા, **સમુદ્દો**,**સુ**,**રસા**દિનં;
પાદોઞેય્યો ચતુત્થં'સો, પદચ્છેદો **યતી** ભવે.

૧૧. **સમ**,**મઙ્કસમં**, વુત્તં, **વિસમં** ચા'પરં તિધા;
સમા લક્ખણતો પાદા, ચત્તારો યસ્સ તં **સમં**.

૧૨. યસ્સ'ન્તિમેન દુતિયો, તતિયેના'દિમો સમો;
ત'**દ્ધસમ**, **મઞ્ઞં** તુ, ભિન્ન લક્ખણ પાદિકં.

૧૩. પાદ'મેકક્ખરા'રબ્ભ, યાવ છબ્બીસત'ક્ખરા;
ભવે પાદેહિ તં છન્દં, નાનાનામો'દિતં તતો.

૧૪. **દણ્ડકા** ચણ્ડવુટ્ઠ્યા'દિ, પાદેહિ છહિ, તીહિ તુ;
'**ગાથા**'તિ ચ પરત્થે'વં, છન્દો સઞ્ઞા પકાસિતા.

૧૫. અનન્તરો'દિતં ચ'ઞ્ઞ, મેતં સામઞ્ઞ નામતો;
'**ગાથા**'ઇચ્ચેવ નિદ્દિટ્ઠં, મુનિન્દવચને પન.

૧૬. વિસેસનામતો કિઞ્ચિ, ગહેત્વા સબ્બથો'ચિતં;
દસ્સયિસ્સામ'હં તે'ત્થ, નામાના'વિ ભવિસ્સરે.

ઇતિ વુત્તોદયે છન્દસિ સઞ્ઞાપરિભાસા નિદ્દેસો નામ

પઠમો પરિચ્છેદો.

૨. મત્તાવુત્તિનિદ્દેસ-દુતિયપરિચ્છેદ

ગણનિયમ

૧૭. છટ્ઠો’ખિલલહુ,જો વા,
ગયુતા’ઞ્ઞે,છ’ઞ્ઞગણા,ન જો વિસમે,;
અરિયાય’ન્તટ્ઠે લો, છટ્ઠો,’ન્તે ગો,ગણા છ’ઞ્ઞે.

યતિનિયમ

૧૮. પઠમટ્ઠે છટ્ઠો ચે,
સબ્બલહે,’ત્થા’દિલહુનિ ભવતિયતિ;
તપ્પરકો,ન્તેપિ, સચે, ચરિમેપિ, ભવતિ ચતુત્થો’ન્તે.

૧૯. **અરિયાસામઞ્ઞં** ચે, પુબ્બો’દિત લક્ખણં ભવે યસ્સા.

૨૦. આદિમ’મથ પાદયુગં, યસ્સા ત્યં’સેહિ સા **પથ્યા**.

૨૧. યત્થ ગણત્તય મુલ્લઙ્ઘિં,
યો’ભયત્થા’દિમો ભવે **વિપુલા**.

૨૨. ગરુમજ્ઝગો જકારો, ચતુત્થકો દુતિયકો **ચપલા**.

૨૩. ચપલા’ગતા’ખિલં ચે, દલા’દિમં લક્ખણં ભજતિ યસ્સા;
પથ્યાલક્ખણ’મઞ્ઞં, **મુખચપલા** નામ સા ભવતિ.

૨૪. પથ્યાય લક્ખણં ચે, પઠમટ્ઠે લક્ખણં તુ ચપલાય;
દુતિયે દલે’થ યસ્સા, પકિત્તિતા સા **જઘનચપલા**.

અરિયાજાતિયો.

૨૫. સબ્બંપઠમદલે યદિ, લક્ખણ’મરિયાય વુત્ત’મુભયેસુ;
યસ્સા દલેસુ યુત્તં,
વુત્તા સા **ગીતિ** વુત્ત યતિ લલિતા.

૨૬. અરિયાયં દુતિય’ટ્ઠે, ગદિતા’ખિલલક્ખણં યં તં;
ભવતિ દલેસુ’ભયેસુપિ,
યદિ યસ્સા સા’ય **મુપગીતિ**.

૨૭. અરિયાય'ઙ્ઢિતયં, પુબ્બોદિત લક્ખણો'પેતં;
વિપરિયયેના'ભિહિતં,
યસ્સા સમ્ભવતિ ચે'હ સો'**ગ્ગીતિ**.

૨૮. અરિયાપુબ્બ'ઙ્ઢં યદિ, ગરુને'કેના'ધિકેન નિધને યુત્તં;
યદિ પુબ્બ'ઙ્ઢસમાનં, દલ મિતરં ચો'દિતા'ય'**મરિયાગીતિ**.

ગીતિજાતિયો.

૨૯. વિસમે છ સિયું કલા મુખે,
સમે ત્વ'ઠ, ર,લ,ગા, તતો'પરિ;
વેતાલીયં ત મુચ્ચતે, લહુ છક્કં ન નિરન્તરં સમે.

૩૦. વેતાલીયોપમં મુખે તં,
ઓપચ્છન્દસકં ર,યા ય'દન્તે.

૩૧. **આપાતલિકા** કથિતા'યં, ભગગા'ન્તે યદિ પુબ્બમિવ'ઞ્ઞં.

૩૨. યદા'દિતો **દક્ખિણન્તિકા**,
ઠિતે'ત્થ પાદેસ્વા'ખિલેસુ જો.

૩૩. '**ઉદિચ્ચવુત્તી**'તિ વુચ્ચતે,
જો ચા'દો વિસમેસુ સણ્ઠિતો.

૩૪. પુબ્બત્થ, સમેસુ ચે ગ, જા, '**પચ્ચવુત્તિ**' રુદિતા'તિ સણ્ઠિતા.

૩૫. સમાસમા'ત્રા'દિનં સમા,
સંયુતા ભવતિ તં **પવત્તકં**.

૩૬. અસ્સ સા સમ કતા' **પરન્તિકા**.

૩૭. તદ'ઞ્ઞજા **ચારુહાસિની**.

વેતાલીયજાતિયો.

૩૮. દ્વિક વિહત વસુ લહુ **અચલધિતિ** રિ'હ.

૩૯. **મત્તાસમકં** નવમો લ્ગ'ન્તે.

૪૦. જો ન્લા' થવા'ણવા **વિસિલોકો**.

૪૧. તદ્ધયતો **વાનવાસિકા**'ખ્યા.

૪૨. પઞ્ચ,ટ્ઠ,નવસુ યદિ લો **ચિત્રા**.

૪૩. ગ,લ્યા'ટ્ઠહિ ચે'સા વુ'**પચિત્રા**.

૪૪. ય'મતીત લક્ખણ વિસેસ યુતં, (ચિત્રા)
મત્તા સમા'દિ પાદા'ભિહિતં; (વિસિલોક)
અનિયત વુત્ત પરિમાણ સહિતં, (વાનવાસિકા)
પથિતં જનેસુ **પાદાકુલકં**. (વિસિલોક)

મત્તાસમક જાતિયો.

૪૫. વિના વણ્ણેહિ મત્તા ગા, વિના વણ્ણા ગરૂહિ તુ;
વિના લહૂહિ ગરવો, દલે પથ્યાદિનો મતા.

ઇતિ વુત્તોદયે છન્દસિ મત્તાવુત્તિનિદ્દેસો નામ

દુતિયો પરિચ્છેદો.

૩. સમવુત્તિનિદ્દેસ-તતિયપરિચ્છેદ

૪૬. ત્યા’ ચે **તનુમજ્ઝા.**

ગાયત્તી.

૪૭. **કુમાર લલિતા** જ્સ્ગા.

ઉણ્હિકા.

૪૮. **ચિત્રપદા** યદિ ભા ગા.

૪૯. મો મો ગો ગો **વિજ્જુમ્માલા.**

૫૦. ભા ત, લ, ગા **માણવકં.**

૫૧. ગ્લા **સમાનિકા** ર,જા ચ.

૫૨. **પમાણિકા** જ, રા લ, ગા.

અનુટ્ઠુભા.

૫૩. રા ન,સા યદિ **હલમુખી.**

૫૪. **ભુજગ સુસુ સટા** ના મો.

બ્રહતી.

૫૫. મ્સાજ્ગા **સુદ્ધવિરાજિતં** મતં.

૫૬. મ્ના યો ગો યદિ **પણવો** ખ્યાતો.

૫૭. મ્ભા સ,ગયુત્તા **રુમ્મવતી** સા.

૫૮. ઞેય્યા **મત્તા** મ, ભ, સ, ગયુત્તા.

૫૯. **ચમ્પકમાલા** ચે ભ, મ, સા ગો [ઇદં નામન્તરઆપનત્થમેવ પુન વુત્તં (ટી॰)].

૬૦. ન, ર, જ, ગેહિ સા **મનોરમા.**

૬૧. **ઉબ્ભાસકં** તં ચે તો મ, રા લ્ગ.

૬૨. તો જા ગરુના'ય'**મુપટ્ઠિતા**.

પન્તિ.

૬૩. **ઇન્દાદિ**કા તા **વજિરા** જ, ગા ગો.

૬૪. **ઉપાદિ**કા સા'વ જ,તા જ,ગા ગો.

૬૫. અનન્તરો'દીરિત લક્ખણા ચે, (ઉપેન્દવજિર)
પાદા વિમિસ્સા **ઉપજાતિયો** તા; (ઇન્દવજિર)
એવં કિલ'ઞ્ઞાસુપિ મિસ્સિતાસુ, (ઇન્દવજિર)
વદન્તિ જાતિસ્વિદ' મેવ નામં. (ઉપેન્દવજિર)

૬૬. ન, જ, જ, લ, ગા ગદિતા **સુમુખી**.

૬૭. **દોધક** મિચ્છતિ ચે ભ,ભ,ભા ગા.

૬૮. વેદ,સ્સેહિ,ધ્તા ત્ગગા,**સાલિની** સા.

૬૯. **વાતોમ્મી** સા, યતિ સા મ્ભા ત, ગા ગો.

૭૦. ભા ત, ન, ગા ગો'સુ, રસ **સિરી** સા.

૭૧. રો ન, રા ઇહ **રથોદ્ધતા** લ, ગા.

૭૨. **સ્વાગતે**'તિ ર, ન, ભા ગરુકા દ્વે.

૭૩. ન,ન,ર,લહુ,ગરૂહિ **ભદ્દિકા**.

તિટ્ઠુભા.

૭૪. વદન્તિ **વંસટ્ઠમિ**'દં જ, તા જ, રા.

૭૫. સા **ઇન્દવંસા** ખલુ યત્થ તા જ,રા.

૭૬. ઇધ **તોટક** મમ્બુધિ,સેહિ મિતં.

૭૭. **દુતવિલમ્બિત** માહ ન, ભા ભ,રા.

૭૮. વસુ યુગ વિરતી ના,મ્યા' **પુટો**'યં.

૭૯. ન, ય, સહિતા ન્યા' **કુસુમવિચિત્તા**.

૮૦. **ભુજઙ્ગ'પ્પયાતં** ભવે વેદ, યેહિ.

૮૧. ન, ભ, જ, રેહિ ભવતિ'**પ્પિયંવદા**.

૮૨. વુત્તા સુધીહિ **લલિતા** ત, ભા જ, રા.

૮૩. **પમિતક્ખરા** સ, જ, સ,સેહુ'દિતા.

૮૪. ન,ન,ભ,ર,સહિતા'ભિહિતુ'**જ્જલા**.

૮૫. પઞ્ચ'સ્સ'ચ્છિન્ના, **વેસ્સદેવી** મ,મા યા.

૮૬. ભવતિ હિ **તામરસં** ન, જ, જા યો.

૮૭. '**કમલા**'તિ ગેય્યા સ,ય,સેહિ યો ચે.

જગતી.

૮૮. મ્ના જ્રા ગો, તિદસયતિ'**પ્પહસ્સિણી** સા.

૮૯. ચતુ,ગ્ગહે,હિ'હ **રુચિરા**, જ,ભા સ્જ,ગા.

અતિજગતી.

૯૦. ન,ન,ર,સ,લહુ,ગા,સરેહિ'**પરાજિતા**.

૯૧. ન,ન,ભ,ન,લ,ગિ'તિ,**પ્પહરણકલિકા**.

૯૨. વુત્તા **વસન્તતિલકા** ત,ભ,જા જ,ગા ગો.

સક્કરી.

૯૩. દ્વિહત હય લહુ ર'થ ગિ'તિ **સસિકલા**.

૯૪. વસુ,હય,યતિ રિ'હ,**મણિગુણનિકરો**.

૯૫. ન,ન,મ,ય,ય,યુતા'યં,**માલિની** ભોગિ'સીહિ.

૯૬. ભવતિ ન,જા,ભ,જા રસહિતા **પભદ્દકં**.

અતિસક્કરી.

૯૭. ન,જ,ભ,જ,રા સદા ભવતિ **વાણિની** ગ, યુત્તા.

અક્ષિ.

૯૮. ય, મા નો સો ભલ્ગા, રસ, હરવિરામા **સિખરણી**.

૯૯. રસ, યુગિ, સિતો, નો સો મ્રા સ્લા, ગ્ય’દા **હરિણી** તદા.

૧૦૦. મન્દક્કન્તા, મ,ભ,ન,ત,ત,ગા, ગો યુગુ,ત્વ,સ્સકેહિ.

અચ્ચક્ષિ.

૧૦૧. મો તો નો યો યા, **કુસુમિતલતા**, **વેલ્લિતા**’ ક્ખુ,ત્વિ,સીહિ.

ધુતિ.

૧૦૨. રસુ,ત્વ,સ્સેહિ ય્મા, ન,સ,ર,ર,ગરૂ, **મેઘવિપ્ફુજ્જિતા** સા.

૧૦૩. અક્કસ્સેહિ યતિ મ્સ,જાસ,ત,ત,ગા, **સદ્દૂલવિક્કીળિતં**.

અતિધુતિ.

૧૦૪. **વુત્ત** મીદિસં તુ નામતો ર,જા ર,જા ર,જા ગરૂ,લહૂ ચ.

કતિ.

૧૦૫. મ્રા ભ્ના યો યો’ત્ર યેન,ત્તિ,મુનિ, યતિયુતા, **સન્ધરા** કિત્તિતા’યં.

પકતિ.

૧૦૬. ઓ ન,ર,ના ર,ના ચ થ ગરૂ દસ,ક્ક,વિરમજ્ઞિ **ભદ્દક**’મિદં.

આકતિ.

ઇતિ વુત્તોદયે છન્દસિ સમવુત્તિનિદ્દેસો નામ

તતિયો પરિચ્છેદો.

૪. અદ્ધસમવુત્તિનિદ્દેસ-ચતુત્થપરિચ્છેદ

૧૦૭વિસમે યદિ સા સ,લ,ગા સમે,
ભ,ત્તયતો ગરુકા વુ’**પચિત્તં**.

૧૦૮ભ,ત્તયતો યદિ ગા **દુતમજ્ઝા**;
યદિ પુનરે’વ ભવન્તિ ન, જા **જ્યા**.

૧૦૯યદિ સ,ત્તિતયં ગરુયુત્તં,
વેગવતી યદિ ભ,ત્તિતયા ગા.

૧૧૦તો જો વિસમે રતો ગરૂ ચે;
સ્મા જ્ગા **ભદ્દવિરાજ** મેત્થ ગો ચે.

૧૧૧વિસમે સ, જા સ,ગરુ,યુત્તા;
કેતુમતી સમે ભ,ર,ન,ગા ગો.

૧૧૨**આખ્યાનકી** તા વિસમે જ, ગા ગો; (ઇન્દવજિર)
જ,તા જ,ગા ગો તુ સમે’થ પાદે. (ઉપેન્દવજિર)

૧૧૩જ,તા જ,ગા ગો વિસમે સમે તુ; (ઉપેન્દવજિર)
તા જો ગ,ગા ચે **વિપરીતપુબ્બા**. (ઇન્દવજિર)

૧૧૪સ,સ,તો સ,લ,ગા વિસમે સમે;
ન,ભ,ભ,રા ભવતે **હરિણપ્લુતા**.

૧૧૫યદિ ન,ન,ર,લ,ગા ન,જા જ,રા,
યદિ ચ તદા’**પરવત્ત** મિચ્છતિ.

૧૧૬વિસમ મુપગતા ન,ના ર,યા ચે;
ન,જ,જ,ર,ગા સમકે ચ **પુપ્ફિતગ્ગા**.

દ્વયં મિદં **વેતાલીય**’પ્પભેદો.

૧૧૭સા **યવાદિકા મતી** ર,જા ર,જા ત્વ,
સમે સમે જ,રા જ,રા ગરૂ ભવેય્યું.

ઇતિ વુત્તોદયે છન્દસિ અદ્ધસમવુત્તિનિદ્દેસો નામ

ચતુત્થો પરિચ્છેદો.

૫. વિસમવુત્તિનિદ્દેસ-પઞ્ચમપરિચ્છેદ

૧૧૮. ન'ઙ્ક્ખરેસુ પાદેસુ, સ્ના'દિમ્હા યો'ણ્ણવા **વત્તં**.

૧૧૯. સમેસુ સિન્ધુતો જેન, **પથ્યાવત્તં** પકિત્તિતં.

૧૨૦. ઓજેસુ જેન સિન્ધુતો, ત'મેવ **વીપરીતા'દિ**.

૧૨૧. ન,કારો ચે જલધિતો, **ચપલાવત્ત**'મિચ્ચે'તં.

૧૨૨. સમે લો સત્તમો યસ્સા, **વિપુલા** પિઙ્ગલસ્સ સા.

૧૨૩. **સેતવસ્સા**'ખિલેસુપિ.

૧૨૪. ભેન'ણ્ણવા **ભ'બ્બિપુલા**.

૧૨૫. એવ'**મઞ્ઞા રો** ચતુત્થા.

૧૨૬. નો'ણ્ણવા ચે **નવિપુલા**.

૧૨૭. તો'ણ્ણવા તથા'**ઞ્ઞા** સિયા.

વત્ત'પ્પભેદો.

૧૨૮.નદિસ્સતે'ત્થ યં છન્દં, પયોગે દિસ્સતે યદિ;
વિસમ'ક્ખરપાદં તં, **ગાથા** સામઞ્ઞનામતો.

ઇતિ વુત્તોદયે છન્દસિ વિસમવુત્તિ નિદ્દેસો નામ

પઞ્ચમો પરિચ્છેદો.

૬. છપ્પચ્ચયવિભાગ-છટ્ઠપરિચ્છેદ

પત્થારનય

૧૨૯.પત્થારે સબ્બગે પાદે, પુબ્બગા’ધો લ્પ’રે સમા;
પુબ્બે ગરુ તે ચ મિમે, કત્તબ્બા યાવ સબ્બલા.

નટ્ઠનય

૧૩૦નટ્ઠસ્સ યો ભવેય્ય’ઙ્કો, તસ્મિં લો’દ્ધિકતે સમે;
વિસમે ત્વે’કસહિતે, ભવેય્ય’દ્ધિકતે ગરુ.

ઉદ્દિટ્ઠનય

૧૩૧.એકા’દિનુક્કમેન’ઙ્કે, પુબ્બાધો દ્વિગુણે લિખે;
મિસ્સકેહિ લહુટ્ઠેહિ, સે’કેહુ’દ્દિટ્ઠકં ભવે.

સબ્બગલક્રિયનય

૧૩૨.વુત્ત’ક્ખર સમા સઙ્ખ્યા, લિક્ખ્ય સેકો’પરૂ’પરિ;
એકેકહીન મેકાદિ, નુ’દ્ધાને સબ્બગાદિકં.

વુત્તસઙ્ખ્યાનય

૧૩૩.ગરુક્રિયા’ઙ્ક સન્દોહે, ભવે સઙ્ખ્યા વિમિસ્સિતે;
ઉદ્દિટ્ઠ’ઙ્ક સમાહારો, સે’કો વે’મં સમા’નયે.

વુત્તઅદ્ધાનય

૧૩૪.સઙ્ખ્યેવ દ્વિગુણે’કૂના, વિત્થારા’યામસમ્ભવા;
વુત્તસ્સ’દ્ધ’ન્તરાનઞ્ચ, ગરુલાનઞ્ચ અઙ્ગુલં.

ઇતિ વુત્તોદયે છન્દસિ છપ્પચ્ચયવિભાગો નામ

છટ્ઠો પરિચ્છેદો.

નિગમન

૧૩૫.સેલ’ન્તરા’યતન વાસિક **સીલ**’ત્થેર,
પાદો ગરુ ગ્ગુણગરુ જ્જયતં મમે’સો;

યસ્સ પ્પભાવ'મવલમ્બ મયે'દિસોપિ,
સમ્પાદિતો'ભિમત સિદ્ધિકરો પરત્થો.

૧૩૬.પરત્થ સમ્પાદનતો, પુઞ્ઞેના'ધિગતેન'હં;
પરત્થ સમ્પાદનકો, ભવેય્યં જાતિ જાતિયં.

૧૩૭.અવલોકિત મત્તેન, યથા છપ્પચ્ચયા મયા;
સાધિતા સાધયન્તે'વ, મિચ્છિતત્થમ્પિ પાણિનોતિ.

ઇતિ સઙ્ઘરક્ખિતમહાસામિત્થેરેન વિરચિતં

વુત્તોદયપ્પકરણં પરિનિટ્ઠિતં.